# Allianssin asiantuntijalausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

**Asia:** HE 73/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

**Teema:** Nuorten toimeentulo

**Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry** edistää nuorten osallisuutta yhteiskunnassa sekä kouluttaa, palvelee ja tuo yhteen järjestöissä, kunnissa ja seurakunnissa työtä tai vapaaehtoistyötä tekevät nuorisoalan toimijat. Allianssin jäseninä on yli 150 nuorisojärjestöä ja muuta nuorisoalalla toimivaa yhteisöä - käytännössä kaikki Suomessa toimivat nuorisoalan järjestöt.

*Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle*

**Suomen Nuorisoalan kattojärjestö Allianssi kiittää sosiaali- ja terveysvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä. Nuorisoala suhtautuu kriittisesti työttömyysturvaan esitettyihin muutoksiin.**

**Nuorisoala haluaa huomauttaa, että nuoret ovat useammin määräaikaisissa ja osa-aikaisissa työsuhteissa kuin vanhemmat ikäryhmät.** Nuorilla työsuhteet ovat muita useammin epätyypillisiä ja pirstaleisia ja palkat voivat olla matalia tai vaihdella. Tilastokeskuksen mukaan 15–24-vuotiaista palkansaajista 50 % teki osa-aikatyötä vuonna 2022. Tilastokeskuksen mukaan myös pysyvän työn puutteessa on eniten nuoria. Nuorten työttömyys on yleisempää kuin koko väestön työttömyys. Nuoret usein vasta etsivät ensimmäistä työtään, vaihtavat työpaikkaa, opiskelevat ja saattavat olla välillä jaksoja työttöminä. Työelämän epävarmuudet koskettavat erityisesti nuoria ja nuorten joukossa erityisesti niitä nuoria, joilla on vaikeuksia kiinnittyä työmarkkinoille. Nuorten työllistymismahdollisuuksiin vaikuttavat muita ikäryhmiä enemmän taloudelliset suhdanteet, ja taantumien ja kriisien vaikutukset näkyvät usein ensimmäisenä nuorten tilanteessa.

**Esitys heikentää erityisesti keikka- ja osa-aikatyötä tekevien nuorten tilannetta.** Osa-aikaisen työn vastaanottamisen kannattavuuden heikentyessä nuorten työttömyysjaksot todennäköisesti pitkittyvät, kun kannattavaa olisi ottaa vastaan vain kokoaikaista tai pitkäaikaista työtä, jota ei aina ole saatavilla. On tärkeää ottaa myös huomioon, että esimerkiksi osatyökykyiset tai vammaiset nuoret eivät välttämättä pysty tekemään kokoaikaista työtä.

**Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry**
Allianssi-talo, Asemapäällikönkatu 1, 00520 Helsinki
nuorisoala.fi
info@nuorisoala.fi

**Esitys kohdistuu työmarkkinoilla heikoimmassa ja haavoittuvimmassa asemassa oleviin nuoriin.** Heikossa työmarkkina-asemassa olevat nuoret tarvitsisivat monipuolisesti tukea työllistymiseensä ja heidän toimeentulonsa leikkaaminen vain lisää heidän syrjäytymisriskiään ja yhteiskunnan kustannuksia korjaavien toimenpiteiden osalta. Etuuksien leikkaukset voivat toimia työllistymisen edistäjinä lähinnä sellaisen henkilön kohdalla, jolla ei ole mitään muuta työllistymistä hankaloittavaa tekijää, kuin työpaikan puute.

**Esityksen myötä perusturvan kattavuus ja riittävyys nuorilla heikkenisi entisestään, mikä voi lisätä toimeentulotuen tarvetta ja heikentää siten nuorten kiinnittymistä työmarkkinoille ja muihin yhteiskunnan toimintoihin.** Nuoret ovat jo nyt yliedustettuina toimeentulotuen käyttäjien joukossa ja yksi keskeinen syy tälle on muilta osin riittämätön perusturva ja sen ehdot. Nuorena koetut toimeentulo-ongelmat yhdistettynä muihin sosiaalisiin ongelmiin ovat merkittävä riski sekä nuorelle itselleen että koko yhteiskunnalle. Toimeentulotuen tarpeen lisääntyessä myös terveydenhuollon ja lastensuojelun kustannukset todennäköisesti lisääntyvät.

**Nuorisoala suhtautuu työssäoloehdon pidentämiseen kriittisesti. 12 kuukauden työssäoloehto tarkoittaisi käytännössä sitä, että työssäoloehdon täyttäminen on jatkossa yhä useammalle nuorelle haastavampaa tai jopa mahdotonta.** Ehdotus heikentää erityisesti lyhyissä määräaikaisissa ja osa-aikaisissa työsuhteissa työskentelevien nuorten asemaa. Nuoret naiset ovat miehiä useammin määräaikaisissa työsuhteissa, joten esitys on myös sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta ongelmallinen.

**Nuorisoala suhtautuu kriittisesti siihen, että nuorilta heikennetään mahdollisuuksia ottaa vastaan lyhyempiä työpätkiä tai osa-aikatyötä suojaosan poistamisella.** Suojaosan poistamisen työllisyysvaikutus on arvioitu vähäiseksi. Ei ole tutkittua tietoa siitä, että suojaosa rajoittaisi työn tekemisen määrää tai estäisi siirtymistä osa-aikatyöstä kokoaikatyöhön. Suojaosa on kannustanut nuoria ottamaan vastaan edes joitakin pienempiä työtarjouksia ja lyhytaikaisia töitä, keikkatöitä tai osa-aikatöitä, ja pysymään siten aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä. Nämä työt ovat usein tärkeä väylä kiinnittyä työmarkkinoille ja päästä kiinni pidempiin työsuhteisiin sekä kartuttaa niiden saamiseen vaadittavaa työkokemusta, verrattuna siihen, ettei työtä kannattaisi ottaa lainkaan vastaan suojaosan puuttuessa.

Esimerkiksi palvelualoilla osa-aikatyön osuus on huomattavaa. Kaupan ala sekä matkailu-, majoitus- ja ravitsemisala ovat merkittäviä nuorten työllistäjiä: yli kolmannes työllisistä on alle 30-vuotiaita. Myös nollatuntisopimusten määrä on yleistä nuorten keskuudessa, noin neljä kymmenestä (42 %) nollatuntisopimuslaisista on alle 25-vuotiaita ja noin viidennes (22 %) 25–34-vuotiaita.

**Työttömyysturvan lapsikorotusten poistamisen myötä lapsiperheköyhyys lisääntyy.** Lapsiperheköyhyys ja sen seuraukset ovat jo tällä hetkellä liian monen lapsen ja nuoren arkea. Köyhyys ja sen seuraukset voivat heikentää terveyttä, osallisuutta ja yhteiskunnan toimintoihin kiinnittymistä läpi elämän ja jopa ylisukupolvisesti. Köyhyyden aiheuttamien haittavaikutusten, kuten sosiaalisten ongelmien tai terveysongelmien paikkaaminen myöhemmässä iässä siirtää kustannuksia korjaaviin toimiin ja tulee siten yhteiskunnalle kalliimmaksi. Lapsikorotusten poisto kohdentuu erityisesti kaikkein vaikeimmassa asemassa oleviin työttömiin perheisiin, kuten

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry
Allianssi-talo, Asemapäällikönkatu 1, 00520 Helsinki
nuorisoala.fi
info@nuorisoala.fi

yksinhuoltajiin. Työttömyysturvassa olisi jatkossakin otettava huomioon lapsiperheiden erityistarpeet ja lisämenot.

**Esitetty omavastuuajan pidentäminen heikentää työttömäksi jäävän nuoren toimeentuloa.** Toimeentulovaikeudet saattavat entisestään lisätä nuorten velkaantumista, mikä on jo nyt kasvanut huolestuttavasti.

Mitä suurimmissa määrin nuoria koskevassa esityksessä tulisi myös nuorisolain perusteella kuulla nuoria itseään, mitä ei ole lain valmisteluprosessissa riittävässä määrin tehty. Nuorisoala haluaa nostaa esiin erillisen nuorivaikutusten arvioinnin tärkeyden. Nuorivaikutusten vahvemmalla arvioinnilla saadaan selville lainsäädännön mahdolliset vaikutukset nuoriin erityisryhmänä. Nuorivaikutusten arvioiminen ennakoivasti parantaisi lainvalmistelun laatua ja varmistaisi, ettei tehtävillä päätöksillä aiheuteta yksilöille ja yhteiskunnalle kalliiksi tulevaa vahinkoa nuorten hyvinvoinnille. **Muutosten nuorivaikutuksia on arvioitava tarkasti, mikäli lainsäädäntö tulee ehdotetun kaltaisena voimaan. Esitämme myös, että hallitus seuraa tarkasti sosiaaliturvaan kohdistuvien leikkausten kokonaisvaikutuksia ja muuttaa lainsäädäntöä tarvittaessa.**

Helsingissä 20.11.2023

**Anna Laurila**
Puheenjohtaja

**Anna Munsterhjelm**
Toiminnanjohtaja

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry

*Lisätiedot:*
*Suvi Mäkeläinen, vaikuttamisen asiantuntija*
*suvi.makelainen@nuorisoala.fi*
*0451134194*